

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 587/2024-63

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Miloša Maďara a sudcov Jany Baricovej (sudkyňa spravodajkyňa) a Miroslava Duriša v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky **H.M.H. – Drevovýroba Kociha, s.r.o.**, Kociha 106, IČO 36 464 937, zastúpenej AK Pekár, s.r.o., Kukučínova 24, Banská Bystrica, proti uzneseniam Správneho súdu v Banskej Bystrici č. k. BB-73S/24/2022-122 z 9. februára 2024, č. k. BB-74S/31/2022-123 z 9. februára 2024, č. k. BB-72S/25/2022-121 z 9. februára 2024 a č. k. BB-72S/26/2022-101 z 9. februára 2024 takto

r o z h o d o l :

1. Uzneseniami Správneho súdu v Banskej Bystrici č. k. BB-73S/24/2022-122 z 9. februára 2024, č. k. BB-74S/31/2022-123 z 9. februára 2024, č. k. BB-72S/25/2022-121 z 9. februára 2024 a č. k. BB-72S/26/2022-101 z 9. februára 2024 **boli porušené** základné práva sťažovateľky podľa čl. 46 ods. 1 a 2 Ústavy Slovenskej republiky.

2. Uznesenia Správneho súdu v Banskej Bystrici č. k. BB-73S/24/2022-122 z 9. februára 2024, č. k. BB-74S/31/2022-123 z 9. februára 2024, č. k. BB-72S/25/2022-121 z 9. februára 2024 a č. k. BB-72S/26/2022-101 z 9. februára 2024 **zrušuje a vec vracia** Správnemu súdu v Banskej Bystrici na ďalšie konanie.

3. Náhradu trov konania pred ústavným súdom sťažovateľke **nepriznáva**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavné sťažnosti sťažovateľky a skutkový stav veci

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) boli 11. apríla 2024 a 15. apríla 2024 doručené štyri ústavné sťažnosti sťažovateľky vo veci namietaného porušenia jej základných práv podľa čl. 46 ods. 1 a 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd:

- uznesením Správneho súdu v Banskej Bystrici (ďalej len „správny súd“) č. k. BB-73S/24/2022-110 z 12. decembra 2023 v spojení s opravným uznesením správneho súdu č. k. BB-73S/24/2022-126 z 12. februára 2024 a uznesením správneho súdu č. k. BB-73S/24/2022-122 z 9. februára 2024,
- uznesením správneho súdu č. k. BB-74S/31/2022-110 z 12. decembra 2023 a uznesením správneho súdu č. k. BB-74S/31/2022-123 z 9. februára 2024,
- uznesením správneho súdu č. k. BB-72S/25/2022-110 z 12. decembra 2023 v spojení s opravným uznesením správneho súdu č. k. BB-72S/25/2022-125 z 12. februára 2024 a uznesením správneho súdu č. k. BB-72S/25/2022-121 z 9. februára 2024,
- uznesením správneho súdu č. k. BB-72S/26/2022-90 z 12. decembra 2023 v spojení s opravným uznesením správneho súdu č. k. BB-72S/26/2022-105 z 12. februára 2024 a uznesením správneho súdu č. k. BB-72S/26/2022-101 z 9. februára 2024.

2. Všetky štyri ústavné sťažnosti sťažovateľky ústavný súd z dôvodu procesnej ekonomie spojil na spoločné konanie uznesením č. k. I. ÚS 300/2024-18 z 28. mája 2024, uznesením č. k. I. ÚS 276/2024-18 z 28. mája 2024 a uznesením č. k. PLs. ÚS 47/2024-6 z 26. júna 2024 s tým, že konanie bude ďalej vedené pod sp. zn. Rvp 979/2024, následne ich uznesením č. k. I. ÚS 587/2024-35 z 22. októbra 2024 v časti namietaného porušenia základných práv sťažovateľky podľa čl. 46 ods. 1 a 2 ústavy uzneseniami správneho súdu č. k. BB-73S/24/2022-122 z 9. februára 2024, č. k. BB-74S/31/2022-123 z 9. februára 2024, č. k. BB-72S/25/2022-121 z 9. februára 2024 a č. k. BB-72S/26/2022-101 z 9. februára 2024 prijal na ďalšie konanie; vo zvyšnej časti ústavné sťažnosti sťažovateľky odmietol pre nedostatok právomoci ústavného súdu na ich prerokovanie a pre ich zjavnú neopodstatnenosť.

3. Z ústavných sťažností a pripojených príloh vyplýva, že sťažovateľka (daňový subjekt, ktorý vykonáva podnikateľskú činnosť) sa správnymi žalobami z 22. apríla 2022 doručenými bývalému Krajskému súdu v Banskej Bystrici (ďalej len „krajský súd“) 29. apríla 2022 domáhala preskúmania zákonnosti a zrušenia

- rozhodnutia Finančného riaditeľstva Slovenskej republiky (ďalej len „finančné riaditeľstvo“) č. 100409867/2022 z 3. marca 2022 potvrdzujúceho rozhodnutie Daňového úradu Banská Bystrica, pobočky Rimavská Sobota (ďalej len „správca dane“) č. 102223770/2021 z 10. novembra 2021, ktorým sťažovateľke vo vyrubovacom konaní podľa § 68 ods. 6 zákona č. 563/2009 Z. z. o správe daní (daňový poriadok) a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov určil rozdiel v sume nadmerného odpočtu 5 466,18 eur, t. j. znížil nadmerný odpočet zo sumy 21 728,93 eur na sumu 16 262,75 eur na dani z pridanej hodnoty za zdaňovacie obdobie apríl 2015,
- rozhodnutia finančného riaditeľstva č. 100409719/2022 z 3. marca 2022 potvrdzujúceho rozhodnutie správcu dane č. 102225104/2021 z 10. novembra 2021, ktorým sťažovateľke vo vyrubovacom konaní určil rozdiel v sume nadmerného odpočtu 3 260,27 eur, t. j. znížil nadmerný odpočet zo sumy 10 689,89 eur na sumu 7 429,62 eur na dani z pridanej hodnoty za zdaňovacie obdobie máj 2015,
- rozhodnutia finančného riaditeľstva č. 100410790/2022 z 3. marca 2022 potvrdzujúceho rozhodnutie správcu dane č. 102227498/2021 z 10. novembra 2021, ktorým sťažovateľke vo vyrubovacom konaní určil rozdiel v sume nadmerného odpočtu 7 124,50 eur, t. j. znížil nadmerný odpočet zo sumy 9 725,75 eur na sumu 2 601,25 eur na dani z pridanej hodnoty za zdaňovacie obdobie jún 2015,

- rozhodnutia finančného riaditeľstva č. 100409922/2022 z 3. marca 2022 potvrdzujúceho rozhodnutie správcu dane č. 102228885/2021 z 10. novembra 2021, ktorým sťažovateľke vo vyrubovacom konaní určil rozdiel v sume nadmerného odpočtu 2 261,52 eur, t. j. znížil nadmerný odpočet zo sumy 4 454,13 eur na sumu 2 192,61 eur na dani z pridanej hodnoty za zdaňovacie obdobie júl 2015.

4. V každej z uvedených žalôb sťažovateľka požiadala krajský súd o priznanie odkladného účinku správnej žalobe [§ 185 písm. a) Správneho súdneho poriadku (ďalej len „SSP“)], čo však nijakým spôsobom nezdôvodnila.

5. Keďže krajský súd nezistil zákonný dôvod na priznanie odkladného účinku správnej žalobe, uzneseniami z 2. novembra 2022 sp. zn. 73S/24/2022, sp. zn. 74S/31/2022, sp. zn. 72S/25/2022 a sp. zn. 72S/26/2022 návrh sťažovateľky na priznanie odkladného účinku správnej žalobe podľa § 188 SSP zamietol (<https://www.justice.gov.sk>).

6. Ešte pred vydaním uvedených rozhodnutí krajský súd výzvami zo 14. júna 2022 vyzval sťažovateľku na zaplatenie súdneho poplatku za každú správnu žalobu vo výške 35 eur podľa položky č. 10 písm. a) sadzobníka súdnych poplatkov, ktorý tvorí prílohu zákona Slovenskej národnej rady č. 71/1992 Zb. o súdnych poplatkoch a poplatku za výpis z registra trestov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o súdnych poplatkoch“) v spojení s § 6 ods. 3 zákona o súdnych poplatkoch v lehote 10 dní od doručenia výzvy, pričom ju poučil o následkoch nezaplatenia súdneho poplatku v stanovenej lehote. Uvedené výzvy spolu s platobným predpisom na zaplatenie súdneho poplatku boli sťažovateľke prostredníctvom právneho zástupcu doručené 20. júna 2022.

7. Od 1. júna 2023 prešiel výkon súdnictva z krajského súdu na správny súd [§ 3 písm. a) zákona č. 151/2022 Z. z. o zriadení správnych súdov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov].

8. Správny súd následne uzneseniami vydanými vyšším súdnym úradníkom 12. decembra 2023 č. k. BB-73S/24/2022-110, č. k. BB-74S/31/2022-110, č. k. BB-72S/25/2022-110 a č. k. BB-72S/26/2022-90 zastavil konania pre nezaplatenie súdneho poplatku za podanie správnej žaloby v stanovenej lehote, keďže mal preukázané, že sťažovateľka tak neurobila ani do vydania týchto uznesení.

9. Sťažnosti sťažovateľky proti uvedeným uzneseniam vydaným vyšším súdnym úradníkom správny súd uzneseniami vydanými sudcom 9. februára 2024 č. k. BB-73S/24/2022-122, č. k. BB-74S/31/2022-123, č. k. BB-72S/25/2022-121 a č. k. BB-72S/26/2022-101 zamietol podľa § 161 ods. 1 SSP ako nedôvodné.

10. Správny súd opravnými uzneseniami vydanými vyšším súdnym úradníkom 12. februára 2024 č. k. BB-73S/24/2022-126, č. k. BB-74S/31/2022-123 a č. k. BB-72S/26/2022-105 opravil zrejme nesprávnosti jeho predchádzajúcich uznesení spočívajúce v označení rozhodnutia správcu dane, označení sumy zníženého nadmerného odpočtu na dani z pridanej hodnoty za príslušné zdaňovacie obdobie, resp. aj označení spisovej značky konania vedeného správnym súdom.

II. Argumentácia sťažovateľky

11. Sťažovateľka v ústavných sťažnostiach [čl. 127 ústavy a § 122 a nasl. zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“)] s poukazom na nález ústavného súdu sp. zn. III. ÚS 231/2018 z 18. septembra 2018, ktorým judikoval (ZNaU 38/2018), že „Rozhodnutie správneho súdu o priznaní odkladného účinku správnej žalobe podľa § 185 písm. a) Správneho súdneho poriadku má charakter úkonu vo veci samej a ako také bráni zastaveniu konania podľa § 10 ods. 1 zákona Slovenskej národnej rady č. 71/1992 Zb. o súdnych poplatkoch a poplatku za výpis z registra trestov v znení neskorších predpisov.“, vytyka správne mu súdu, že nesprávne interpretoval § 10 ods. 2 písm. a) zákona o súdnych poplatkoch, a teda že nemohol zastaviť napadnuté konania, pretože vydaním rozhodnutí, ktorými zamietol návrhy sťažovateľky na priznanie odkladného účinku správnym žalobám, začal konať vo veciach samých. Podľa názoru sťažovateľky *„neexistuje presvedčivý argument, prečo by sa v prípade vyhovenia návrhu na priznanie odkladného účinku správnej žalobe malo jednať o úkon súdu vo veci samej a nie v prípade zamietnutia tohto návrhu“*.

12. Sťažovateľka uvádza, že správny súd vo všetkých štyroch prípadoch 19. septembra 2022 vyzval orgán verejnej správy na vyjadrenie k správnym žalobám sťažovateľky a k návrhom sťažovateľky na priznanie odkladného účinku správnym žalobám, pričom vyjadrenia orgánu verejnej správy zaslal sťažovateľke na repliku, ktorú prostredníctvom svojho právneho zástupcu urobila 8. decembra 2022. Nesúhlasí s tým, že takéto úkony majú podľa konštantnej rozhodovacej praxe všeobecných súdov čisto procesný charakter (uznesenie najvyššieho súdu sp. zn. 4Nds/1/2018 zo 6. februára 2018, sp. zn. 6Nds/9/2018, R 34/2018).

13. V doplnení podania z 18. septembra 2024 sťažovateľka na podporu svojich predchádzajúcich argumentov uvádza, že v inom konaní, v ktorom sa správnou žalobou z 22. apríla 2022 doručenou krajskému súdu 28. apríla 2022 domáhala preskúmania zákonnosti a zrušenia rozhodnutia finančného riaditeľstva č. 100409685/2022 z 3. marca 2022 potvrdzujúceho rozhodnutie správcu dane č. 102220785/2021 z 10. novembra 2021, ktorým sťažovateľke vo vyrubovacom konaní vyrubil rozdiel dane v sume 462,19 eur na dani z pridanej hodnoty za zdaňovacie obdobie január 2015, správny súd riadne pokračoval v konaní a uznesením sp. zn. BB-73S/22/2022 z 28. februára 2024 uvedené rozhodnutia finančného riaditeľstva a správcu dane zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

14. Z uvedeného je zrejmé diametrálne odlišné právne posúdenie skutkovo rovnakých vecí tým istým súdom za nezmeneného právneho stavu, čo sťažovateľka považuje za porušenie jej základného práva na súdnu ochranu.

III. Vyjadrenie správneho súdu, zúčastnenej osoby a replika sťažovateľky

III.1. Vyjadrenie správneho súdu:

15. Správny súd listom sp. zn. Spr 4004/2024 z 11. novembra 2024 predložil vyjadrenie predsedníčky senátu IS a zároveň sudkyne spravodajkyne JUDr. A. A., ktorá považuje ústavné

sťažnosti za nedôvodné, pretože neboli splnené podmienky nezastavenia napadnutých konaní vyžadované § 10 ods. 2 písm. a) zákona o súdnych poplatkoch tak, ako to tvrdila sťažovateľka. Do vydania rozhodnutí o zastavení konaní nezačal konať vo veciach samých, nepreskúmaval veci z hľadiska opodstatnenosti jednotlivých správnych žalôb, preto nenastal zákonný dôvod, podľa ktorého mal správny súd povinnosť nezastaviť konania pre nezaplatenie súdneho poplatku.

16. Rovnako ako sťažovateľka opísala priebeh napadnutých konaní, navyše však uviedla, že uzneseniam vydaným vyšším súdnym úradníkom 12. decembra 2023 č. k. BB-73S/24/2022-110, č. k. BB-74S/31/2022-110, č. k. BB-72S/25/2022-110 a č. k. BB-72S/26/2022-90, ktorými zastavil konania pre nezaplatenie súdneho poplatku za podanie správnej žaloby v stanovenej lehote (bod 8), predchádzalo zisťovanie na Slovenskej pošte, a. s., 7. novembra 2023, o čom boli spísané úradné záznamy založené v jednotlivých súdnych spisoch. Podľa (bližšie neoznačených) potvrdení z 21. decembra 2023 sťažovateľka súdne poplatky zaplatila 15. decembra 2023, avšak „v ESS zaplatenie SUP nebolo zaznamenané“. Sťažnosti sťažovateľky proti uvedeným uzneseniam vydaným vyšším súdnym úradníkom správny súd uzneseniami vydanými sudcom 9. februára 2024 č. k. BB-73S/24/2022-122, č. k. BB-74S/31/2022-123, č. k. BB-72S/25/2022-121 a č. k. BB-72S/26/2022-101 zamietol podľa § 161 ods. 1 SSP ako nedôvodné (bod 9). Správny súd opravnými uzneseniami vydanými vyšším súdnym úradníkom 12. februára 2024 č. k. BB-73S/24/2022-126, č. k. BB-74S/31/2022-123 a č. k. BB-72S/26/2022-105 opravil zrejme nesprávnosti jeho predchádzajúcich uznesení spočívajúce v označení rozhodnutia správcu dane, označení sumy zníženého nadmerného odpočtu na dani z pridanej hodnoty za príslušné zdaňovacie obdobie, resp. aj označení spisovej značky konania vedeného správnym súdom (bod 10).

17. Čo sa týka nálezu ústavného súdu sp. zn. III. ÚS 231/2018 z 18. septembra 2018, publikovaného ako judikát pod č. ZNaU 38/2018, na ktorý odkazovala sťažovateľka, uviedla, že hoci ho rešpektuje, zastáva názor, že z neho nemožno automaticky vyvodiť rovnaký záver i pre rozhodnutie o nepriznaní odkladného účinku správnej žalobe (negatívne rozhodnutie). V prípade nepriznania odkladného účinku správnej žalobe správny súd pokračuje ďalej v konaní a vykonávaní ďalších procesných úkonov smerujúcich k rozhodnutiu vo veci samej. Sťažovateľka v správnych žalobách požiadala krajský súd o priznanie odkladného účinku správnej žalobe, čo však nijakým spôsobom nezodôvodnila. Keďže krajský súd nezistil zákonný dôvod na priznanie odkladného účinku správnym žalobám, uzneseniami z 2. novembra 2022 sp. zn. 73S/24/2022, sp. zn. 74S/31/2022, sp. zn. 72S/25/2022 a sp. zn. 72S/26/2022 návrhy sťažovateľky na priznanie odkladného účinku správnym žalobám podľa § 188 SSP zamietol (body 4 a 5), čo však neznamená, že začal konať vo veciach samých.

18. Čo sa týka iného konania, v ktorom správny súd riadne pokračoval a uznesením sp. zn. BB-73S/22/2022 z 28. februára 2024 sťažovateľkou napadnuté rozhodnutia finančného riaditeľstva a správcu dane zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie, uviedla, že v odôvodnení uvedeného rozsudku nie je uvedená žiadna úvaha správneho súdu vo vzťahu k aplikácii § 10 ods. 2 písm. a) zákona o súdnych poplatkoch.

III.2. Vyjadrenie zúčastnenej osoby:

19. Finančné riaditeľstvo ako zúčastnená osoba v liste č. 103212708/2024 z 8. novembra 2024 uviedlo, že súhlasí so závermi napadnutých uznesení správneho súdu č. k. BB-73S/24/2022-122 z 9. februára 2024, č. k. BB-74S/31/2022-123 z 9. februára 2024, č. k. BB-72S/25/2022-121

z 9. februára 2024 a č. k. BB-72S/26/2022-101 z 9. februára 2024. Správny súd posúdil skutkový a právny stav v prejednávanych prípadoch správne, preto navrhuje ústavným sťažnostiam sťažovateľky nevyhovieť.

III.3. Replika sťažovateľky:

20. Sťažovateľka sa v replike z 29. novembra 2024 na vyjadrenie správneho súdu a vyjadrenie zúčastnenej osoby v celom rozsahu pridržala argumentácie doteraz uvedenej v ústavných sťažnostiach. Opätovne poukázala na to, že správny súd v inom konaní, v ktorom nemal pochybnosť o zaplatení súdneho poplatku sťažovateľkou, uznesením sp. zn. BB-73S/22/2022 z 28. februára 2024 napadnuté rozhodnutia finančného riaditeľstva a správcu dane zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie (bod 14). Navyše uviedla, že správny súd vo vyjadrení potvrdil, že v konaniach vedených pod sp. zn. BB-73S/24/2022, sp. zn. BB-72S/26/2022, sp. zn. BB-72S/25/2022 a sp. zn. BB-74S/31/2022 sťažovateľka zaplatila súdny poplatok v rovnaký deň, t. j. 15. decembra 2024, ako vo veci vedenej pod sp. zn. BB-73S/22/2022, v ktorej aplikoval § 10 ods. 3 zákona o súdnych poplatkoch. Správny súd teda nedodrжал postuláty princípu právnej istoty vyjadrené v ustálenej rozhodovacej praxi ústavného súdu (m. m. PL. ÚS 21/00, PL. ÚS 6/04, III. ÚS 328/05, IV. ÚS 88/2023).

IV.

K ústnemu pojednávaniu

21. Ústavný súd v danom prípade upustil od ústneho pojednávania, pretože na základe podaní účastníkov dospel k názoru, že od neho nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci (§ 58 ods. 3 zákona o ústavnom súde).

V.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

22. Predmetom ústavnej sťažnosti je námietka porušenia základných práv sťažovateľky podľa čl. 46 ods. 1 a 2 ústavy uzneseniami správneho súdu č. k. BB-73S/24/2022-122 z 9. februára 2024, č. k. BB-74S/31/2022-123 z 9. februára 2024, č. k. BB-72S/25/2022-121 z 9. februára 2024 a č. k. BB-72S/26/2022-101 z 9. februára 2024, ktorými zamietol sťažnosti sťažovateľky proti uzneseniam vydaným vyšším súdnym úradníkom o zastavení konaní (body 8 a 9). Napadnuté uznesenia správneho súdu sťažovateľka považuje za arbitrárne a nezákonné (body 11 až 14 a 20).

23. V Slovenskej republike vykonávajú súdnictvo nezávislé a nestranné súdy (čl. 141 ods. 1 ústavy). Za výklad a aplikáciu zákonov, ale aj za dodržiavanie základných práv a slobôd je na prvom mieste zodpovedný všeobecný súd. Ústavný súd preto vo svojej judikatúre konštantne zdôrazňuje, že pri uplatňovaní svojej právomoci nezávislého súdneho orgánu ochrany ústavnosti (čl. 124 ústavy) nemôže zastupovať všeobecné súdy, ktorým predovšetkým prislúcha interpretácia a aplikácia zákonov, a že jeho úloha sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou o ľudských právach a základných slobodách najmä v tom smere, či závery všeobecných súdov sú dostatočne odôvodnené, resp. či nie sú arbitrárne s priamym dopadom na niektoré zo základných ľudských práv (napr. I. ÚS 19/02, I. ÚS 27/04, I. ÚS 74/05, III. ÚS 264/05, ZNaU 100/2005).

24. Ústavný súd už v minulosti konštatoval, že k úlohám právneho štátu patrí vytvorenie právnych a faktických garancií uplatňovania a ochrany základných práv a slobôd občanov. Ak je na uplatnenie alebo ochranu základného práva alebo slobody potrebné uskutočniť konanie pred orgánom verejnej moci, úloha štátu spočíva v zabezpečení právnej úpravy takýchto konaní dostupných bez akejkoľvek diskriminácie každému z nositeľov základných práv a slobôd. Koncepcia týchto konaní musí zabezpečovať reálny výkon a ochranu základného práva alebo slobody, a preto ich imanentnou súčasťou sú procesné záruky takéhoto uplatňovania a ochrany základných práv a slobôd. Existencia takýchto konaní však nevyčerpáva ústavné požiadavky späté s uplatňovaním základných práv a slobôd. Ústavnosť týchto konaní predpokladá aj to, že orgán verejnej moci, pred ktorým sa takéto konania uskutočňujú, koná zásadne nestranne, nezávisle a s využitím všetkých zákonom vytvorených prostriedkov na dosiahnutie účelu takýchto procesných postupov. Len objektívnym postupom sa v rozhodovacom procese vylučuje svojvôľa, ako aj ničím nepodložená možnosť úvahy orgánu verejnej moci bez akýchkoľvek objektívnych limitov, ktoré sú vymedzené zákonnými spôsobmi zisťovania skutkového základu, prijať rozhodnutie (II. ÚS 143/02, III. ÚS 60/04, III. ÚS 199/08).

25. Štátne orgány môžu konať iba na základe ústavy, v jej medziach a v rozsahu a spôsobom, ktorý ustanoví zákon (čl. 2 ods. 2 ústavy). Znakom právneho štátu je vytváranie právnej istoty pri prijímaní zákonov a ďalších všeobecne záväzných právnych predpisov, ako aj pri ich uplatňovaní štátnymi orgánmi (II. ÚS 34/95). Princíp právnej istoty ako súčasť princípu právneho štátu spočíva okrem iného v tom, že všetky subjekty práva môžu odôvodnene očakávať, že príslušné štátne orgány budú konať a rozhodovať podľa platných právnych predpisov, že ich budú správne vykladať a aplikovať (II. ÚS 48/97).

26. Článok 46 ods. 2 ústavy zaručuje ústavné právo fyzických osôb a právnických osôb, ktoré obhájitelným spôsobom tvrdia, že boli na svojich právach ukrátené rozhodnutím orgánu verejnej správy obrátiť sa na súd, aby preskúmal zákonnosť takéhoto rozhodnutia, ak zákon neustanoví inak, pričom z právomoci súdu nesmie byť vylúčené preskúmanie rozhodnutí týkajúcich sa základných práv a slobôd. Obhájitelnosť tvrdenia v danom prípade znamená, že vzhľadom na právnu úpravu a na okolnosti prípadu bolo konkrétne rozhodnutie orgánu verejnej správy spôsobilé zasiahnuť do práv alebo právom chránených záujmov fyzických osôb alebo právnických osôb, ktoré tvrdia, že boli rozhodnutím orgánu verejnej správy dotknuté. V tomto rozsahu (pokiaľ ide o garantovanie práva na prístup k súdu) predstavuje ustanovenie čl. 46 ods. 2 ústavy *lex specialis* vo vzťahu k všeobecnejšiemu ustanoveniu čl. 46 ods. 1 ústavy. Aj v prípadoch, keď právo na prístup k súdu účastníka súdneho konania má svoj ústavný základ v čl. 46 ods. 2 ústavy, je súd konajúci vo veci viazaný princípmi spravodlivého súdneho konania vyplývajúcimi z čl. 46 ods. 1 ústavy. Obsah základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy nespočíva iba v oprávnení každého domáhať sa ochrany svojich práv na súde. Zahŕňa taktiež právo na určitú kvalitu súdneho konania definovanú procesnými garanciami spravodlivého súdneho konania, ako je napr. právo účastníka konania na také odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré jasne a zrozumiteľne dáva odpoveď na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany, ktorá má byť v konkrétnom prípade poskytnutá. Zásada spravodlivosti obsiahnutá v práve na spravodlivé súdne konanie totiž vyžaduje, aby súdy založili svoje rozhodnutia na dostatočných a právne relevantných dôvodoch zodpovedajúcich konkrétnym okolnostiam prerokovanej veci (m. m. III. ÚS 305/08). Všeobecný súd však nemusí dať odpoveď na všetky otázky nastolené účastníkom konania, ale len na tie, ktoré majú pre vec podstatný význam, prípadne dostatočne objasňujú skutkový

a právny základ rozhodnutia bez toho, aby zachádzali do všetkých detailov sporu uvádzaných účastníkmi konania. Preto odôvodnenie rozhodnutia všeobecného súdu, ktoré stručne a jasne objasní skutkový a právny základ rozhodnutia, postačuje na záver o tom, že z tohto aspektu je plne realizované základné právo účastníka na spravodlivý proces (IV. ÚS 115/03).

27. Ústavný súd ústavné sťažnosti prijal na ďalšie konanie (bod 2), aby preskúmal ústavnú udržateľnosť napadnutých uznesení správneho súdu v zmysle predložených námietok sťažovateľky týkajúcich sa ústavne nesúladného výkladu ustanovení zákona o súdnych poplatkoch upravujúcich následky nezaplatenia súdneho poplatku.

28. V konaní pred správnym súdom sa poplatok platí správne súdu, ktorý vo veci koná (§ 9 ods. 7 zákona o súdnych poplatkoch).

29. Poplatky vyberané súdmi... sa platia v hotovosti, platobnou kartou, poštovým poukazom alebo prevodom z účtu v banke alebo v pobočke zahraničnej banky... Ak je súd... zapojený do centrálného systému evidencie poplatkov, poplatky platené poštovým poukazom, platobnou kartou, prevodom z účtu v banke alebo v pobočke zahraničnej banky sa platia na účet prevádzkovateľa systému; ak sa poplatok platí prostredníctvom platobnej brány Štátnej pokladnice, platí sa na príjmový účet vedený v Štátnej pokladnici (§ 9 ods. 1 zákona o súdnych poplatkoch).

30. Ak nebol zaplatený poplatok splatný podaním žaloby... súd podľa § 9 vyzve poplatníka, aby poplatok zaplatil v lehote, ktorú určí, spravidla v lehote desiatich dní od doručenia výzvy; ak aj napriek výzve poplatok nebol zaplatený v lehote, súd konanie zastaví. O následkoch nezaplatenia poplatku musí byť poplatník vo výzve poučený (§ 10 ods. 1 zákona o súdnych poplatkoch).

31. Pre nezaplatenie poplatku súd podľa § 9 konanie nezastaví, ak už začal konať vo veci samej [§ 10 ods. 2 písm. a) zákona o súdnych poplatkoch]. Prvoinštančný súd zruší uznesenie o zastavení konania pre nezaplatenie súdneho poplatku, ak bol súdny poplatok zaplatený v lehote určenej súdom podľa odseku 1 alebo ak sú na to dôvody podľa odseku 2 (§ 10 ods. 3 zákona o súdnych poplatkoch).

32. Ústavný súd v prvom rade, vychádzajúc z dôvodov ústavnej sťažnosti, ktorými je v zmysle § 45 zákona o ústavnom súde viazaný, dáva v nadväznosti na nález sp. zn. III. ÚS 231/2018 z 18. septembra 2018, publikovaný pod č. ZNaU 38/2018, do pozornosti, že ak sa rozhodovanie o návrhu o odkladnom účinku považuje za konanie vo veci samej, je bezpredmetné, aký bol jeho výsledok (pozitívny či negatívny), pretože jednoducho povedané, súd aj bez zaplatenia poplatku začal konať „vo veci samej“ (pozri k tomu bod 33 nálezu sp. zn. III. ÚS 231/2018 z 18. septembra 2018). Nesporne (a logicky) aj v prípade negatívneho rozhodnutia to platí rovnako, pretože ide o to isté rozhodovanie len s iným výsledkom. Takto potom i negatívne rozhodnutie o odkladnom účinku správnej žaloby bráni zastaveniu konania pre nezaplatenie súdneho poplatku.

33. Polemika správneho súdu (bod 17) s právnymi závermi ústavného súdu v rozhodnutí sp. zn. III. ÚS 231/2018 z 18. septembra 2018 je preto zbytočná bez ohľadu na to, či ide alebo nejde o skutkovo a právne totožnú vec.

34. Nad rámec veci ústavný súd však nemohol ponechať bez povšimnutia ani vyjadrenie správneho súdu (bod 16), že uzneseniam vydaným vyšším súdnym úradníkom 12. decembra 2023 č. k. BB-73S/24/2022-110, č. k. BB-74S/31/2022-110, č. k. BB-72S/25/2022-110 a č. k. BB-72S/26/2022-90, ktorými zastavil konania pre nezaplatenie súdneho poplatku za podanie

správnej žaloby v stanovenej lehote (bod 8), predchádzalo zisťovanie na Slovenskej pošte, a. s., 7. novembra 2023, o čom boli spísané úradné záznamy založené v jednotlivých súdnych spisoch (ktoré si od správneho súdu vyžiadal), zistil z ich obsahu, že tak tomu skutočne bolo, pričom v každom z týchto úradných záznamov (č. 1. 109 spisu sp. zn. BB-73S/24/2022, č. 1. 109 spisu sp. zn. BB-74S/31/2022, č. 1. 109 spisu sp. zn. BB-72S/25/2022, č. 1. 89 spisu sp. zn. BB-72S/26/2022) vyšší súdny úradník uviedol, že „*Príkaz na úhradu... nemá dátum expirácie, takže súdny poplatok je stále možné uhradiť.*“. Z elektronických doručeník nachádzajúcich sa v jednotlivých súdnych spisoch zároveň vyplýva, že uvedené uznesenia správneho súdu boli sťažovateľke (prostredníctvom jej právneho zástupcu) doručené 27. decembra 2023.

35. Na č. 1. 114 spisu sp. zn. BB-73S/24/2022, č. 1. 114 spisu sp. zn. BB-74S/31/2022, č. 1. 114 spisu sp. zn. BB-72S/25/2022, č. 1. 94 spisu sp. zn. BB-72S/26/2022 sa nachádza písomný dokument – e-mail z 20. decembra 2023 zaslaný zamestnankyňou Slovenskej pošty, a. s., účtovníčke správneho súdu, ktorého prílohou sú štyri potvrdenia o zaplatení súdneho poplatku v sume 35 eur sťažovateľkou (príkazcom) na bankový účet správneho súdu (príjemcu) vedený v Poštovej banke, a. s., 15. decembra 2023, s označením variabilného symbolu podľa konkrétnej výzvy správneho súdu zo 14. júna 2022 (bod 6). Uvedený e-mail účtovníčka správneho súdu nasledujúci deň, t. j. 21. decembra 2023, zaslala tajomníčke senátu 1S, ktorá ho následne vytlačila, založila do toho-ktorého súdneho spisu a zároveň zaevidovala v spisovom prehľade toho-ktorého súdneho spisu (v papierovej podobe).

36. Proti uzneseniu správneho súdu vydanému súdnym úradníkom, ktoré treba doručiť, je prípustná sťažnosť, ak ju tento zákon nevyklučuje (§ 152 ods. 1 SSP). Ak podá ten, kto je na to oprávnený, včas sťažnosť, nenadobúda uznesenie právoplatnosť (§ 158 SSP). Ak nie je sťažnosť dôvodná, správny súd sťažnosť zamietne (§ 161 ods. 1 SSP). Ak je sťažnosť dôvodná, správny súd napadnuté uznesenie zruší alebo zmení; v prípade zrušenia uznesenia je súdny úradník viazaný právnym názorom správneho súdu (§ 161 ods. 2 SSP).

37. Ak Správny súdny poriadok neustanovuje inak, správny súd kedykoľvek počas konania prihliada na to, či sú splnené podmienky, za ktorých môže správny súd konať a rozhodnúť, t. j. procesné podmienky (§ 97 SSP).

38. „Splnenie poplatkovej povinnosti ako (vecnej) procesnej podmienky vyplýva z osobitého predpisu, ktorým je zákon č. 71/1992 Zb. o súdnych poplatkoch a výpise z registra trestov (ZoSP). Podľa § 10 ods. 1 ZoSP, ak neprišlo k zaplateniu súdneho poplatku, ktorý bol splatný v spojení s úkonom, ktorý sa spoplatňuje, súd vyzve poplatníka, aby tento poplatok zaplatil, a to v lehote, ktorú mu súd na zaplatenie poplatku určí. V prípade, že poplatok nebude zaplatený v lehote, správny súd konanie zastaví. Správny súd vyzýva na zaplatenie súdneho poplatku pred nariadením pojednávania, resp. pred rozhodnutím o veci bez nariadenia pojednávania (každopádne pred tým, ako začne konať vo veci samej). Nesplnenie poplatkovej povinnosti nemusí viesť k zastaveniu konania, ak je splnený niektorý z predpokladov podľa § 10 ods. 2 ZoSP, t. j. napríklad, ak už začal konať vo veci samej. Z uvedeného dôvodu môžeme konštatovať, že splnenie poplatkovej povinnosti je tzv. podmienenou procesnou podmienkou. Dodatočné splnenie poplatkovej povinnosti je tzv. odstrániteľnou vadou konania.“ (Baricová, J., Fečík, M., Števček, M., Filová, A. a kol. *Správny súdny poriadok. Komentár*. Bratislava : C. H. Beck, 2018. s. 521 – 531.).

39. „Pokiaľ súd pri skúmaní procesných podmienok konania má pochybnosti o ich splnení, potom nemôže konanie pre tento nedostatok zastaviť, ale túto otázku musí riešiť pozitívne, teda vec musí

prejednať. Opačným výkladom by bol porušený princíp zákazu *denegatio iustitiae*, spočívajúci v tom, že súd je povinný vykonávať súdnictvo. K odmietnutiu spravodlivosti dochádza, ak súd bez zákonného dôvodu rozhodne, že neposkytne právnu ochranu subjektu domáhajúcemu sa súdnej ochrany.“ (uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 8Sžo/31/2013 z 31. marca 2014).

40. Hoci sa správny súd vo vyjadrení (bod 16) snaží navodiť dojem, že pri rozhodovaní o sťažnostiach sťažovateľky mal pochybnosti o splnení uvedenej vecnej procesnej podmienky, keď uvádza, že podľa (bližšie neoznačených) potvrdení z 21. decembra 2023 sťažovateľka súdne poplatky zaplatila 15. decembra 2023, avšak „v *ESS zaplatenie SUP nebolo zaznamenané*“, jeho tvrdenia vyvracajú zistenia ústavného súdu uvedené v bode 35.

41. „Cieľom modulu Elektronický súdny spis je zabezpečiť najmä vstup elektronických dokumentov z rôznych zdrojov pre zabezpečenie maximálnej efektivity pri zavádzaní plne elektronickej práce so súdnym spisom; manažment elektronických dokumentov počas ich bežného životného cyklu; poskytovanie elektronických dokumentov pre ostatné systémy pri zachovaní vysokého stupňa bezpečnosti; súlad aplikačného programového vybavenia súdov s výnosom Ministerstva financií Slovenskej republiky z 8. septembra 2008 č. MF/013261/2008-132 o štandardoch pre informačné systémy verejnej správy. Hlavným cieľom je najmä poskytovať verejnosti transparentné informácie o činnosti súdov s rešpektovaním ustanovení o verejných, neverejných, osobných a utajovaných informáciách a aj vybudovanie koherentnej a komplexnej údajovej základne; poskytovať odbornej verejnosti (notárom, advokátom, exekútorom, súdnym znalcom, tlmočníkom, a. i.) transparentné informácie o činnosti súdov a zefektívniť tok informácií medzi súdmi a odborníkmi z danej oblasti. Nezanedbateľnými výstupmi budú poskytovanie kvalifikovaných štatistických prehľadov, distribúcia spisov medzi krajinami a centrárou a export údajov na verejný portál... Cieľom skenovania v podateľniach je zabezpečiť plnú digitalizáciu dokumentov, ktoré prichádzajú na súdy v papierovej podobe v rámci jednotlivých súdnych konaní. Na účel digitalizácie papierových dokumentov budú na jednotlivých súdoch zriadené skenovacie pracoviská. Pracovníci v nich budú skenovať všetky potrebné dokumenty, vyťažovať z nich údaje a nahrávať ich do informačného systému Elektronický súdny spis. Medzi základné činnosti vykonávané na skenovacom pracovisku sa predpokladajú činnosti ako digitalizácia dokumentov (podania, listinné dôkazy, prílohy, ostatné dokumenty v listinnej podobe), príprava dokumentov na skenovanie (vytváranie dávok), skenovanie dokumentov, vyťažovanie dát a dopĺňanie dát, validácia elektronických dokumentov a vyťažovaných dát, príprava dokumentov k archivácii (radenie dokumentov do ukladacích jednotiek).“ (<https://www.justice.gov.sk/agenda-ministerstva/nase-projekty/elektronicky-sudny-spis>).

42. Povinnosti meritórne rozhodnúť o veci sa sudca nemôže zbaviť z dôvodu, že pri skúmaní vecnej procesnej podmienky (zaplatenia súdneho poplatku) nepoužíval súdny spis v papierovej podobe, ale len jeho elektronickú verziu (elektronický súdny spis), alebo z dôvodu, že nerozumel obsahu konkrétneho dokumentu zaevidovaného v súdnom spise v papierovej podobe.

43. V tomto kontexte neobstojí ani tvrdenie správneho súdu (bod 18), že v inom konaní, v ktorom riadne pokračoval a uznesením (vydaným iným sudcom ako v konaniach napadnutých ústavnými sťažnosťami) sp. zn. BB-73S/22/2022 z 28. februára 2024 sťažovateľkou napadnuté rozhodnutia finančného riaditeľstva a správcu dane zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie, boli vecné procesné podmienky odlišné, keď z jeho odôvodnenia jasne vyplýva, že tak urobil, pretože „*po opätovnom*

preskúmaní súdneho spisu spolu s prílohami mal za preukázané, že žalobca vykonal bankový prevod dňa 15. 12. 2023 vo výške 35,- eur v súlade s výzvou Krajského súdu v Banskej Bystrici zo dňa 14. 06. 2022 a priloženým platobným predpisom na zaplatenie správneho poplatku za podanú správnu žalobu. Po podaní sťažnosti žalobcom proti rozhodnutiu vyššieho súdneho úradníka mal tak správny súd za preukázané, že žalobca súdny poplatok uhradil.“. Tvrdenie správneho súdu, že v odôvodnení tohto (iného) uznesenia nie je uvedená žiadna úvaha správneho súdu vo vzťahu k aplikácii § 10 ods. 2 písm. a) zákona o súdnych poplatkoch, nemôže legitimizovať jeho právny záver, že sťažovateľka v napadnutých súdnych konaniach nezaplatila súdne poplatky, čo bolo primárnym dôvodom ich zastavenia.

44. Pozornosti ústavného súdu neušlo, že správny súd až po rozhodnutí o sťažnostiach sťažovateľky proti uzneseniam vydaným vyšším súdnym úradníkom (9. februára 2024) v deň, keď sudca napadnuté uznesenia autorizoval, t. j. 12. februára 2024, vydal pokyn kancelárii 1S poplatkovo preveriť tú-ktorú vec (č. 1. 121 spisu sp. zn. BB-73S/24/2022, č. 1. 122 spisu sp. zn. BB-74S/31/2022, č. 1. 120 spisu sp. zn. BB-72S/25/2022, č. 1. 100 spisu sp. zn. BB-72S/26/2022). Ďalších 10 mesiacov však nevykonal žiaden úkon smerujúci k vráteniu súdnych poplatkov, ktoré mu sťažovateľka preukázateľne zaplatila (bod 35), čo ústavný súd považuje za ústavne neakceptovateľné.

45. Ako bolo uvedené (bod 38), dodatočné splnenie poplatkovej povinnosti je tzv. odstrániteľnou vadou konania, ktorou sa má správny súd zaoberať v rámci skúmania procesných podmienok ešte pred tým, ako vydá vo veci akékoľvek rozhodnutie. Pokiaľ tak správny súd neurobil, o veciach sťažovateľky rozhodol bez zákonného dôvodu, čím porušil základné práva sťažovateľky domáhajúcej sa súdnej ochrany zaručené čl. 46 ods. 1 a 2 ústavy.

46. Na skutkovom základe uvedenom v bodoch 32 a 34 až 46 tohto nálezu ústavný súd podľa § 127 ods. 2 ústavy a jemu zodpovedajúcemu § 133 ods. 1 zákona o ústavnom súde rozhodol, že uzneseniami správneho súdu č. k. BB-73S/24/2022-122 z 9. februára 2024, č. k. BB-74S/31/2022-123 z 9. februára 2024, č. k. BB-72S/25/2022-121 z 9. februára 2024 a č. k. BB-72S/26/2022-101 z 9. februára 2024 boli porušené základné práva sťažovateľky podľa čl. 46 ods. 1 a 2 ústavy, preto napadnuté uznesenia správneho súdu podľa čl. 127 ods. 2 ústavy a jemu zodpovedajúcemu § 133 ods. 2 a ods. 3 písm. b) zákona o ústavnom súde zrušil a vec vrátil správnenému súdu na ďalšie konanie (body 1 a 2 výroku nálezu).

47. Úlohou správneho súdu, ktorý je v zmysle § 134 ods. 1 a 2 zákona o ústavnom súde viazaný právnym názorom ústavného súdu, bude opätovne rozhodnúť o sťažnostiach sťažovateľky, majúci na zreteli, že každý, kto tvrdí, že jeho práva alebo právom chránené záujmy boli porušené alebo priamo dotknuté rozhodnutím orgánu verejnej správy... sa môže za podmienok ustanovených týmto zákonom domáhať ochrany na správnom súde (§ 2 ods. 2 SSP).

VI. Trovy konania

48. Trovy konania pred ústavným súdom, ktoré vzniknú účastníkovi konania, uhrádza účastník konania (§ 73 ods. 1 zákona o ústavnom súde). Ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti nahradil inému účastníkovi konania alebo štátu trovy konania (§ 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde). Za trovy konania môžu byť považované iba také výdavky, ktoré sú preukázané, odôvodnené a účelne vynaložené, ak vznikli v konaní v súvislosti s uplatňovaním alebo bránením práva.

49. V posudzovanom prípade ústavný súd sťažovateľke náhradu trov konania nepriznal, pretože aj keď dospel k záveru o porušení jej základných práv podľa čl. 46 ods. 1 a 2 ústavy napadnutými uzneseniami správneho súdu (bod 45), nemohol prehliadnúť, že hoci poplatková povinnosť sťažovateľke vznikla podaním správnej žaloby [§ 5 ods. 1 písm. a) zákona o súdnych poplatkoch], jej splneniu sa vyhýbala 1 rok a 8 mesiacov, pričom túto podstatnú skutočnosť zamlčala v ústavných sťažnostiach podaných ústavnému súdu, ktorý napokon rozhodol o zrušení napadnutých uznesení správneho súdu a vrátení mu vecí na ďalšie konanie.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 19. decembra 2024

Miloš Maďar
predseda senátu